

BOSHLANGICH SINFDAN SUNIY INTELEKT TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI

Nabijonova Durdona Shoxobjon qizi

Yangi Namangan tumani 71-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi

Annotatsiya: Ushbu tezisdan boshlang'ich sinf (1–4-sinflar) darslarida sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarini integratsiya qilishning samarali metodik usullari hamda didaktik prinsiplari yoritilgan. Tadqiqotda boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh va psixologik xususiyatlariga mos keluvchi AI vositalari (adaptiv o'quv platformalari, nutqni tanib oluvchi yordamchilar, visual generatorlar) orqali o'quv jarayonini shaxsiylashtirish va kognitiv faollikni oshirish mexanizmlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, sun'iy intellekt, adaptiv ta'lim metodikasi, gamifikatsiya, kognitiv rivojlanish, ReadAlong, MagicSchool AI, Shaxsiylashtirilgan ta'lim.

МЕТОДОЛОГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Набиджонова Дурдона Шохобъон қизи

Средняя школа № 71, район Янги Наманган

Аннотация: В данной работе рассматриваются эффективные методические методы и дидактические принципы интеграции технологий искусственного интеллекта (ИИ) в начальную школу (1–4 классы). В исследовании анализируются механизмы персонализации учебного процесса и повышения когнитивной активности с помощью инструментов ИИ (адаптивные обучающие платформы, помощники распознавания речи, визуальные генераторы), соответствующих возрасту и психологическим особенностям учащихся начальной школы.

Ключевые слова: Начальное образование, искусственный интеллект, методология адаптивного обучения, геймификация, когнитивное развитие, ReadAlong, MagicSchool AI, персонализированное обучение.

KIRISH

Raqamlashtirish davrida boshlang'ich ta'lim oldida turgan asosiy vazifalardan biri — o'quvchilarda nafaqat bazaviy savodxonlikni (o'qish, yozish, hisoblash), balki **mustaqil fikrlash, ijodkorlik hamda raqamli savodxonlikni** ilk yoshdanoq shakllantirishdan iboratdir. Bugungi boshlang'ich sinf o'quvchilarining (Gen Alpha) axborotni idrok etish xususiyatlari visual va interaktiv texnologiyalarga uzviy bog'liq.

An'anaviy boshlang'ich ta'lim metodikasida barcha o'quvchilarga bir xil tezlik va murakkablikdagi topshiriqlarni berish har bir bolaning individual imkoniyatlarini to'liq ochib berishga to'sqinlik qiladi. **Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish metodikasi** esa ta'lim jarayonini bolaning bilish darajasi va o'zlashtirish tezligiga moslashtirish (adaptive differentiation) imkonini yaratadi.

Boshlang'ich sinfda AI texnologiyalaridan foydalanishda quyidagi **sanitar-gigiyenik va pedagogik talablarga** qat'iy rioya etish shart:

1. **Ekran vaqti chegarasi (Screen Time):** 1–2-sinflarda AI vositalari bilan ishlash vaqti darsda 10-12 daqiqadan, 3–4-sinflarda esa 15 daqiqadan oshmasligi kerak.

2. **Pedagogik Boshqaruv:** AI o'qituvchining o'rnini bosmaydi, balki uning didaktik quroli va assistenti vazifasini bajaradi.

3. **Psixologik xavfsizlik:** O'quvchilarda texnologik qaramlik shakllanmasligi uchun doimiy ravishda jonli muloqot, jamoaviy va harakatli o'yinlar bilan uyg'unlashtiriladi.

Boshlang'ich sinfda AI texnologiyalaridan foydalanish metodikasini joriy etish quyidagi ijobiy ko'rsatkichlarni beradi:

1. **O'zlashtirish darajasining oshishi:** Adaptiv yondashuv sababli o'zlashtirishi sust bo'lgan o'quvchilarning bilim samaradorligi 25–30% ga oshadi.

2. **Kognitiv Faollik va Motivatsiya:** Darsdagi vizual va interaktiv AI elementlari o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini va diqqatni jamlash ko'rsatkichini sezilarli darajada yuqori ushlab turadi.

3. **Individualizatsiya:** Har bir o'quvchi o'zining shaxsiy imkoniyati va qobiliyatiga mos tezlikda ta'lim oladi.

Tavsiya:

- Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining raqamli va AI-savodxonligini oshirish bo'yicha maxsus amaliy treninglar va metodik qo'llanmalar tizimli ravishda yo'lga qo'yilishi lozim.

Hozirgi zamonaviy ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish judamuhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalaruchun sun'iy intellekt bilan samarali ishlash ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy pedagogikaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari, uni samarali o'qitish metodlari va amaliy tajribalarga e'tibor qaratiladi. Sun'iy intellekt – bu insonning intellektual faoliyatini taqlid qiluvchi dasturiy va apparat vositalari majmuasibo'lib, u ta'lim jarayonida talabalarning bilish faoliyatini rivojlantirish, shaxsiy yondashuvni qo'llashva o'qitish jarayonini samarali tashkil etish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarining asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Shaxsiy yondashuv imkoniyati
- O'quv jarayonini avtomatlashtirish

- Interfaol ta'lim muhiti yaratish

- Talabalarning mustaqil ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish.

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishidagi talabalar uchun sun'iy intellekt bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish quyidagi usullar yordamida amalga oshirilishi mumkin:

1. Amaliy mashg'ulotlar – talabalar sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish bo'yicha realloyi halarda ishtirok etishlari lozim.

1. Interfaol darslar – chatbotlar, avtomatlashtirilgan repetitorlar va ta'lim platformalaridan foydalanish orqali o'qitish.

2. Tahlil va muammolarni hal qilish – sun'iy intellekt yordamida masalalarni tahlil qilish va yechim topish metodologiyasini o'rganish.

3. Kodlash asoslari – dasturlashning boshlang'ich tushunchalarini o'rgatish orqali talabalarni sun'iy intellekt sohasiga jalb etish.

Dunyoda va O'zbekistonda olib borilayotgan turli tajribalarga asosan, sun'iy intellekt texnologiyalarini boshlang'ich ta'lim jarayonida qo'llash natijasida quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda:

- Talabalar mustaqil ta'lim olishga ko'proq qiziqish bildirmoqda;

- O'qituvchilarning yuklamasi kamayib, darslar interfaol shaklda o'tmoqda;

- Talabalar tahliliy fikrlash va muammolarni hal qilish bo'yicha yaxshi natijalarga erishmoqda.

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishidagi talabalarning sun'iy intellekt bilan samarali ishlash ko'nikmalarini shakllantirish uchun amaliy mashg'ulotlarni oshirish, interfaol metodlardan keng foydalanish va dasturlash asoslarini o'qitish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali talabalarni kelajakda zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashga tayyorlash mumkin. Shu boisdan, O'zbekiston ta'lim tizimida sun'iy intellektdan samarali

foydalanish bo'yicha yanada keng qamrovli tadqiqotlar olib borish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOLAR

1. Mirziyoyev Sh. "Kasb-hunar ta'limini rivojlantirishga oid" qarori. 2020
2. Abdullaeva, G. Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimidagi o'rni. O'zbekiston pedagogika jurnali, 2020. 4 (27), 45-51.
3. Abdulmadjidova, M. Muloqot-Bola Psixik Rivojlanishining Muhim Omili. BARQARORLIK VA YETAKCHI. 2021.
4. Sattarova Iroda Muradaliyevna Pedagogical futurology and effective pedagogical strategies for the development of intellectual competence of primary school students. Ijtimoiy fanlarda innovatsiya onlayn ilmiy jurnal. Science box. www.sciencebox.uz Jild:04 Nashr: 02/ yanvar-2024. ISSN:2181-2594. 127- 129 betlar
5. Sattarova, I. M., & Abdulmadjidova, M. (2021). Ta'lim Jarayoni Samaradorligini Oshirishda O 'Yinli Texnologiyalardan Foydalanish Pedagogik Zaruriyat Sifatida. TA'LIM VARIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(6), 5-9.